

‘Veel mensen willen niet meer van die grote afstanden lopen’

Pieterburen, gelegen aan de Noord-Groninger kust, is al vele decennia hét wadloopdorp van Nederland. Vanaf 1963 worden er tochten georganiseerd naar onder meer de Engelsmanplaat, Ameland en Schiermonnikoog. In de hoogtijdagen, ruim 30 jaar geleden, trokken 30.000 tot 40.000 mensen in het seizoen naar het dorp om vervolgens het wad op te gaan. Tegenwoordig opteren gemiddeld 8000 wadlopers tussen eind april en begin oktober voor de wedloop met het tij en voor de mengeling van uitdaging, natuurbeleving en ontspanning.

Van 1976 tot en met 2001 hanteerde Bakker (57) de voorzittershamer, momenteel is hij interim-voorzitter omdat er nagedacht wordt over een reorganisatie waarbij het onroerend goed (schepen, het kantoor en de camping) en de organisatie van de wadlooptochten worden gescheiden. De geboren en getogen Groninger is van huis uit waterbouwkundige. Tot de gemeenteraadsverkiezingen dit voorjaar was hij twaalf jaar VVD-wethouder van de gemeente De Marne, waartoe ook Pieterburen behoort. Bakker, woonachtig in dit kustdorp, is tegenwoordig raadslid.

Nico Bakker, die kan bogen op een ruim 40-jarige wadloopcarrière, is een van de grote steunpilaren en een boegbeeld van de Stichting Wadloopcentrum Pieterburen die

deze tochten organiseert. Vanaf 1968, toen hij voor het eerst een voet op het wad zette, heeft hij - als gids en op persoonlijke titel - ongeveer 1000 tochten gelopen.

Over zijn fascinatie voor het wad en het wadlopen zegt hij: 'Ik heb vroeger wel eens gezegd: er gaat daar geen telefoon. Het is er stil. Maar dat is inmiddels veranderd, iedereen heeft nu een mobiele telefoon. Wat blijft is de enorme watervlakte en het

● Interim-voorzitter Nico Bakker: 'Het mooie van wadlopen is nu juist dat je ergens aan begint en dat je het karwei moet afmaken.'

spel met de natuur. Met eb en vloed en de wind. Je bent bezig met de elementen en dat heb ik altijd leuk gevonden. Als je eenmaal buiten de dijk bent, dan sta je in een volslagen andere wereld. Je hebt het gevoel dat je het hele gebied voor jezelf hebt. Er zijn in Nederland niet zoveel plekken meer waar je nauwelijks mensen ziet.'

Er zijn verhalen bekend over monniken uit het Groninger Hogeland die in dertiende eeuw tijdens de zomermaanden met hun vee over het drooggevalen wad naar de weiden van Schiermonnikoog trokken. Het wadlopen was tot in de jaren '50 van de vorige eeuw een hobby van een enkeling. Vanuit 'een heimelijke liefhebberij van enkele vrijbuiters', zoals staat te lezen in het boekje Wadlopen, groeide het op den duur uit tot een fenomeen.

De pioniers waren Jan Abrahamse en Jaap Buwalda. Beiden studeerden destijds geografie in Groningen. Zij maakten in 1957 de oversteek naar Schiermonnikoog, alhoewel Buwalda en zijn compaan Felix Sutorius dat al twee jaar eerder hadden gedaan. En niet te vergeten Derk Schortinghuis die in 1939 vanaf de Groninger kust naar het eiland Rottumeroog was gelopen. Het duo Abrahamse en Buwalda 'veroverde' vervolgens het ene na het andere Waddeneiland en ze gaven lezingen in het hele land over hun avonturen op het wad.

Geïnspireerd door hun verhalen werd in de barre winter van 1963 door de vereniging Dorpsbelangen Pieterburen een ijswadtocht georganiseerd, waaraan ruim 100 mensen deelnamen. Dat werd de aanzet tot de oprichting van het Wadloopcentrum Pieterburen. Vanaf het midden van de jaren '70 werd het wadlopen successievelijk ongekend populair. Bakker: 'Er waren jaren dat we geregeld enkele tienduizenden deelnemers hadden. Iedere Nederlander moest blijkbaar een keer wadlopen. Elfstedentochttafereelen, maar dan op het wad. Ik heb geen flauw idee waarom

het ineens zo populair werd. Er is nooit een grote publiekscampagne gevoerd om de Nederlanders aan het wadlopen te krijgen. Frappant is, en dat vind ik nog steeds, dat er zoveel belangstelling in het westen van het land voor het wadlopen bestaat. Trouwens ook mr. Pieter van Vollenhoven en Prins Claus hebben een tocht gelopen.'

In Uithuizen ontstond in 1966 een tweede Gronings wadloopcentrum (Stichting Uithuizer Wad) met het elf kilometer verderop gelegen Rottumeroog als bestemming. Een jaar eerder waren in Friesland de Fryske

Pieterburen, de Groninger Wadloop Vereniging Arenicola in Haren en de Vereniging Wadgidsengroep Noord Nederland in Scheemda.

De hoogtijdagen van het wadlopen duurden tot de begin jaren '80. Daarna liep het aantal deelnemers sterk terug. Dat had onder meer te maken met een aantal ongelukken en bijna-ongelukken. Zo moesten (reddings) boten en helikopters (voor het traceren) worden ingezet om wadlopers en wadgidsen - die waren verrast door de onverwacht hoge waterstanden - in veiligheid te brengen en er waren twee ongelukken met een fatale afloop.

De veiligheidsproblemen op het wad leidden in 1981 tot het uitvaardigen van een Wadloopverordening door de provincies Groningen en Friesland. Hierin worden onder andere eisen gesteld aan de kennis, de vaardigheden en de uitrusting van wadloopgidsen en aan het aantal deelnemers. Bakker: 'Het wadlopen was in eerste instantie vrij van regels. Je had geen vergunning of gidscertificaat nodig. Iedereen kon met een groep mensen het wad op gaan. Ik kan me nog herinneren dat er een groep van 1000 mensen naar Schiermonnikoog is gelopen en zelf heb ik eens 500 wadlopers naar Ameland gegend. Dat was natuurlijk absurd, dat zagen we zelf ook wel in. Als wadlooporganisaties hebben wij bij de provinciale overheden aangedrongen op strengere regels. Stel voorwaarden, eis dat

In de beginperiode twee soorten wadlopers

'Je had in de beginperiode van de wadloopsport twee soorten wadlopers', zegt interim-voorzitter Nico Bakker. 'Ze noemden het ook wel de rubberboot school en de klassieke school. Als er een lange wadlooptocht werd gemaakt die niet in één laagwaterstand kon worden volbracht, dan moest je een hoogwaterperiode op het wad doorbrengen. Dat noem je overvloeden. Dit kan op een zandplaat die tijdens hoogwater droog blijft, in een hangmat op palen of in een rubberboot. Jan Abrahamse en Jaap Buwalda waren van de rubberboot school. Derk Schortinghuis moest daar niets van hebben. Die had een soort zitstoel op palen bij zich. Dan hield je contact met de bodem, de klassieke school dus.'

Het Wadloopcentrum Pieterburen, met een jaarbudget van € 120.000, beschikt al ruim 40 jaar over een eigen opleiding tot wadloopgids. Buwalda heeft hieraan een belangrijke bijdrage geleverd door het beschikbaar stellen van zijn enorme kennis van onder andere de getijtafels, het geulen- en prielenstelsel en de effecten van de weersinvloeden op het wad. Tijdens de opleiding, die 2,5 jaar duurt en waarin theorie en praktijk elkaar afwisselen, wordt niet alleen aandacht besteed aan de technische factoren, maar ook aan de sociale aspecten van het wadlopen: de omgang met verschillende types mensen. Ook de andere wadlooporganisaties maken gebruik van deze expertise in Pieterburen.

De vrijwilligers van het wadloopcentrum beheren de plaatselijke camping 'Boet'n Toen' en de schepen de Heffesant - een partyschip - en de Boschwad. Beide vaartuigen zijn eigendom van de stichting.

Waedridders gestart, een groep wadlopers uit Leeuwarden en omgeving die naar Ameland en Engelsmanplaat liepen. (De Waedridders bestaan anno 2010 dus 45 jaar - H.D.) Vanaf 1968 werden er ook vanuit het Friese Wierum door de regionale VVV en nu door het Wadloopcentrum Fryslân tochten georganiseerd.

In totaal zijn er nu zeven organisaties in deze regio actief. Naast de genoemde vier zijn dat Dijkstra's Wadlooptochten, eveneens in

er in elk geval een verbinding is met de wal. Niet alleen een mobiele telefoon, maar ook een marifoon zodat je contact kunt leggen met onder andere de kustwacht.'

Er zijn ook grenzen gesteld aan het aantal lopers per gids. Grote organisaties mogen met groepen van maximaal 70 mensen lopen, die worden begeleid door een viertal gidsen. Individuele gidsen met niet meer dan twaalf deelnemers. 'Er werd tevens op

initiatief van de wadlooporganisaties een soort quotering ingevoerd. Voor elke route een maximum aantal tochten per dag. Dat gebeurde met het oog op eventuele reddingsacties. Als het misgaat op het wad en het wemelt er van de mensen, dan wordt het een stuk lastiger om iedereen in veiligheid te brengen.'

In het afgelopen najaar werd bekend dat de provincie Friesland af wilde van deze verordening. Friesland is als coördinator verantwoordelijk voor de vergunninguitgifte, de controle van het aantal wadlopers en de registratie van de wadlooptochten. Het voornemen maakt deel uit van een herbezinning op de provinciale kerntaken. Bezuinigingen dus. De wadlooporganisaties hebben inmiddels gereageerd met een brief aan de provincie waarin zij hun bezorgdheid over dit plan uitspreken. 'Dit zou een heel slechte bezuiniging zijn', vindt Bakker. 'Je weet hoe de situatie voor het van kracht

We hebben zelfs een gids van 75 en die loopt inderdaad die 40 tochten.' De door het wadloopcentrum georganiseerde circa 250 tochten op jaarbasis voeren onder andere naar Rottumeroog, Simonszand, Schiermonnikoog en Ameland en niet te vergeten de verschillende zwerftochten met tal van ver-

'Als je eenmaal buiten de dijk bent, dan sta je in een volslagen andere wereld'

trekpunten. De afstanden variëren in doorsnee van twaalf tot en met 25 kilometer. Naast de oversteek naar de eilanden en de (educatieve) zwerftochten over het wad, zijn er zogeheten specials: deels varen over en deels lopen op het wad. 'Veel mensen willen niet meer van die grote afstanden lopen', zegt Bakker. 'Ze hebben er geen zin in of ze zijn lichamelijk niet in staat om eerst een

het verleden met een groep naar Schier liep, dan had je misschien een enkele uitvaller in het begin, in de slikvelden dus. Dat is nu wel anders. Verder kon je pakweg twintig, 30 jaar geleden met schoolklassen hele afstanden lopen. Tegenwoordig zijn veel kinderen niet vooruit te branden.'

Volgens de interim-voorzitter van het wadloopcentrum is het noodzakelijk om tegemoet te komen aan de veranderde wensen van het publiek, maar er zijn wel degelijk grenzen aan de klantgerichtheid van het aanbod. 'Het moet niet een grote poppenkast worden. De essentie is en blijft dat je een mooie prestatie levert in een soort oerwereld. Een stukje varen voordat je gaat lopen, is eigenlijk al in strijd met mijn persoonlijke opvatting. Het mooie van wadlopen is nu juist dat je ergens aan begint en dat je het karwei moet afmaken. Als je een marathon loopt en je houdt het halverwege voor gezien, dan stap je gewoon uit. Dat is bij het wadlopen, als je eenmaal goed op weg bent, niet mogelijk.'

Als personeelsuitje scoort het wadlopen tegenwoordig minder hoog dan bijvoorbeeld een aantal jaar geleden, maar het bedrijfsleven weet het centrum in Pieterburen nog altijd te vinden, zo stelt Bakker. 'Er zijn ook bedrijven die het wadlopen voor teambuilding gebruiken. Dan kan prima, het is zeer geschikt voor het creëren van saamhorigheid en een goede sfeer.' Hij verwacht niet dat het grote aantal wadlopers uit de jaren '70 op korte termijn nog eens zal worden geëvenaard. 'Het is een andere tijd. Jong zijn toen en jong zijn nu, dat is een wereld van verschil. Jongeren groeien op met internet, hyves, facebook en al die andere virtuele zaken. Er zijn heel veel keuzemogelijkheden op het gebied van vrije tijd. Waarschijnlijk vinden ze het wadlopen niet hip genoeg.'

De status van Werelderfgoed die vorig jaar door de Unesco aan de Waddenzee is toegekend, is volgens Nico Bakker mogelijk en hopelijk een stimulans om het gebied nog

● 'Frappant is, en dat vind ik nog steeds, dat er zoveel belangstelling in het westen van het land voor het wadlopen bestaat.'

worden van de Wadloopverordening was. Nu ga je opnieuw wildgroeï in de hand werken. Het enige dat je misschien nog kunt doen, is regels opstellen vanuit het oogpunt van de natuurbescherming.' De verwachting is dat er nog voor de zomer op het provinciehuis in Leeuwarden een beslissing wordt genomen. In de provincie Groningen wordt dit beleidsvoornemen met scepsis gevolgd.

De laatste jaren telt Nederland gemiddeld nog ongeveer 15.000 wadlopers op jaarbasis. Daarvan komen er dus 8000 - een redelijk stabiel gegeven - naar Pieterburen. Het wadloopcentrum telt 85 medewerkers, waarvan er 75 als gids inzetbaar zijn. 'Sommige gidsen doen in het seizoen zo'n 40 tochten. Maar dan ben je alle weekends en soms ook nog door de week bezig.

stuk door het zware slik langs de dijk te baggeren. We varen dan bijvoorbeeld vanuit de vissershaven van Lauwersoog een stuk de Waddenzee op. Op de zandplaat Brak-

zand begint dan de wadlooptocht naar Schiermonnikoog. Een tocht van ongeveer drie uur. We hebben ook zogenaamde rollatortochten, zoals we die oneerbiedig noemen. Met de boot naar de Engelsmanplaat, een rondje om de plaat lopen en dan weer aan boord.' Bakker vindt dat de conditie van de doorsnee Nederlander in de loop der jaren schrikbarend achteruit is gegaan. 'Als je in

'Ik heb geen flauw idee waarom het ineens zo populair werd'

eens te voet te verkennen. 'In de begintijd van het wadlopen ging het vooral om de prestatie. Nu ligt het accent meer op de natuurbeleving.'

◆ Henk Dilling
● Karel Zwaneveld/
Het Hoge Noorden/Marc de Waard